

Costache Negruzzi

O alergare de cai
(Скачка)

I

O alergare de cai

Tot orașul Chișinăului se adunase ca să privească alergarea de cai, ce se prelungise pînă în luna lui septembrie cu așteptarea d. conte Voronțov, guvernatorul general a Nuorusiei și a Besarabiei; dar trecerea lordului Durham, ambasadorul Mării Britanii lîngă curtea Petersburgului, pe la Odesa, împedecîndu-l, *alergarea* rămase a se face numai în ființa d. guvernator civil, generalul Fedorov.

Locul alergării este e zece minute afară de oraș, unde este gătită o galerie de scînduri în felul chinezesc, pentru privitorii nobili. Prostimea sau, în limba aristocratică, canalia, șede împrăștiată pe cîmp, sau înșirată pe marginea unui odgon întins ce n-o lasă să se grămădească. Slabă stavilă, dacă n-ar fi sprijănită de jandarmii poliției!

Piața se întinde ovală pe un neted șes într-o cercoferință de trei *verste*, însemnată cu stîlpușori de lemn de 3-4 stînjini departe unul de altul, iar dinaintea galeriei este bariera de unde pleacă alergătorii, carii, într-o fugă, sînt dator să face giurul pieții de patru ori, adecă o cale de douăsprezece *verste* (ca jumătate poștă); și doi, care întrec pe ceilalți, ajungînd mai nainte ținta, primesc, cel întâi un vas de argint prețuit 1500 ruble asignații; cel al doile, 500 ruble, care bani îi dă vistieria împărătească.

Alergări de cai se fac pe tot anul în toate guverniile Rusiei. Scopul este ca prin această încurajare să se îmbunătățească soiul hergheliilor și e foarte nemerit, pentru că acum toată călărimea se îndestulează din țară, în vreme ce mai demult era nevoie a se cumpăra cai din staturile vecine. Am uitat să spui că numai armasari și iepe sînt priimiți să alerge; cai nu, și nu de alt soi decît de loc.

Ființa funcționarilor civili și militari, toți înmundirați, da acestei priveliști o pompă solenelă ce aducea aminte de turnerile cavalerilor vrîstei de mijloc, cu această deosebire că aceia se luptau ca să capete o ochire de la dama inimei lor, și aceștia aleargă ca să cîștige 1500 de ruble.

Galeria era ticsită de dame frumoase, frumoșele și mai slutițișoare, toate cu deosebite capele și mode de contrabandă, pentru că Odesa, fiind port franc, se însărcinează a îmbrăca pe chișineence; și e curios a le vedea pe toate cu toalete răcoroase și frumoase și stofele englezești și franțeze cum foșnesc trecînd cu despreț pe sub barba vamișilor, care le privesc strîmbîndu-se și strîngînd din umeri.

Un frumos landau de Viena venea înhămat de patru telegari roibi. Vezeteul, în vechi costum rusesc, cu barba lungă, îi mîna cu hațuri coperite cu ținte de argint, păzind un aer grav, vrednic de un magistrat. Un luător-aminte îndată ar fi cunoscut că acel atelagiu, deși rusesc, avea o formă cu totul moldovenească; adecă era mai elegant și covîrșind măsurile obiceiului, căci caii de la roate era cel puțin de trei stînjini depărtați de naintașii pe care-i mîna un frumos băiet ca de 16 ani, strigînd neîncetat: padi! padi! cu un glas ce răsuna ca piculina între instrumentele unui orchestru.

În acel echipagiu, dinapoi era o tînără damă blondă, a căria figură avea acea blîndeță ce se vede învecinicată de penelul lui Rafael și un june brunet care, de pe barbetă și musteți, se cunoștea că era străin. Dinainte era un om balan, ce putea să aibă 35 ani. Chipul său era frumos și interesant,

dar o întristare desnădejduită se vedea pe fața sa palidă. El purta ochilari verzi și ținea mîinile tinerei dame strînse întru ale sale, cu o familiaritate neiertată altui decît unui barbat.

Cît pentru străinul brunet, el părea că nu bagă seamă că e lîngă o frumuseță și nu se uita la scena conjugală, care urmare a lui dovedea sau că acea jună femeie îi era rudă, sau că inima lui era prinsă, sau că era un nesimțitor; pentru că dama (precum am mai spus) era atît de frumoasă, încît vazîndu-o cineva, trebuia, dacă nu s-ar fi înamorat, cel puțin să o privească ca pe un cap d-operă a naturei.

Tînărul om smolit eram eu; ceilalți, d. Ipolit P. și soția sa, d-na S., vara mea.

Sosind la galerie, ne-am dat jos. Vara mea luă brațul barbatului său, iar eu, făcîndu-mi loc pintre dame cam călărește (*cavalièrement*), călcînd pe bătăturile moșnegilor carii mă da la toți dracii, cotind uniforme în dreapta și în stînga cu zicerea pardon, talisman care închide gura ghiontișilor și călcatilor, am alergat la celalalt capăt a galeriei, unde zărisem o capelă roză împănășată ca o pasere de paradis. Stăpîna acei capele era fanalul care mă lumina, magnetul ce ma trăgea...

Nu voi întreprinde a descrie frumusețele doamnei B., pentru că simț că acum, după trecere de cinci ani, oricît aş voi să fiu de nepărtinitor, suvenirea ei ar sili imaginația mea să galopeze fără voie și aş călca hotărîrea ce am făcut de a spune adevărul în toată simplitatea sa. Nu voi vorbi deci nici de farmecul ochilor ei, nici de glasul ei ce semăna cu suspinul amorului, nici de a ei talie mlădioasă...

Netăgăduit este că eu slăvesc pe toate femeile tinere și cinstesc pe bătrîne în amintirea trecutei lor frumuseți; dar cu toată plecăciunea rog pe damele care nu vor avea o talie frumoasă, să mă ierte dacă le prefer pe cele nalte și subțiri. Asta este o greșală de care e vinovat gustul meu.

Doamna B. mă priimi cu un zîmbet încîntător, și văzînd negura de gelozie ce se răspîndise pe fața mea întru viderea unui tînăr ofițer de lănceri, ce vorbea cu dînsa:

- Îți recomînd pe d. Arsenie Timofeevici J., îmi zise.

- O! noi ne cunoaștem, am răspuns zîmbind cu silă cătră rus. - Bonjour, mon cher; te știam la Hotin.

- Ieri numai am venit, și mîne mă duc.

- Cum! așa degrabă ne lași? am adaos încrețînd fruntea și rădicînd sprincenele, ca să-mi dau un aer mîhnit.

- Slujba o cere. Slujba militărească are mai multe neplăceri decît mulțămiri.

- Și mai vîrtos în vreme de război. Pururea în buza tunului, siliți a bivuaca sub un cort care nu vă poate apăra de nestatornicia văzduhului, meniți poate a muri departe de ai voștri, fără altă petrecere decît ceaiul și stosul...

- A! războiul e cea mai mare plăcere a vitejilor, urmă el cu un aer fanfaronic, dar pacea, pacea e nesuferită. A ședea fără treabă într-o cetate, în tovărășia unui bătrîn comandant plin de reumatismuri și de decorații...

- V-ați afundat în strategie, domnilor, zisă doamna B., și nu luați seama că alergătorii au să plece.

Ofițerul ne lăsă.

- De mult venise lăncerul acesta? am întrebat.

- N-aibi nici o grijă, îmi răpunse doamna B., rîzînd; îmi vorbea de fortificațiile. cetății Hotinului. Nu știi însă cît m-a mulțămit întîlnirea voastră. Făceam o comparație între voi cînd vorbeați; tu atît de negru, el atît de alb; era un contrast de minune.

- Văd că comparația nu-mi era în favor.

- Oh! ești nesuferit. Taci. Iată domnul R, unul din judecătorii cîmpului (*juges de camp*).

Domnul R: ne spuse că se va da semnalul alergării, îndată ce se vor cîntări concurenții.

- Cum? am întrebat.

- Toți se cîntăresc cu acel ce se socoate a fi mai greu și celor mai ușori li se pune plumb pe șea, până ce sînt toti deopotrivă grei.

- Asta e nedrept. Dacă natura m-a făcut ușor, pentru ce să mă îngreue cît un grosoman, ce trage poate opt sute de litre?

- Așa e regula.

- Care socoți că va lua premiul? întrebă doamna B. pe judecătorul de cîmp.

- Precum gîndesc, Meleli va cîștiga, căci e bun călăreț.

- Care e Meleli? am zis.

- Acel mic, acolo, cu un strai ungueresc larg, încît pare că e de împrumut.

- Slabă nădejde, am urmat, căci n-are nicicum aer călăresc.

- Să-l vedeți pe eal, veți judeca altfel; dar aud chemîndu-mă. Mă iertați, mă rog.

Judecătorul alergă și, gasînd toate formalitățile împlinite, dete semnalul strigînd: *allez!*

Alergătorii plecară ca săgeata.

.....

- Mă uit la vara d-tale, îmi zise doamna B., și simțesc o nespusă compătimire pentru soarta ei; atît de tînără și atît de nenorocită! Abia începuse a gusta dulcețile unei căsătorii potrivite, cu întăiul ei barbat, colonelul D., tînăr, frumos, viteaz, și moartea îl seceră sub zidurile Silistrei. Acum, acest al doile...

- O! ea îl iubește.

- Nu mă îndoiesc, căci d. Ipolit merită a fi iubit, dar ce amar trebuie să fie în sufletul lui și cîtă jale în inima soției sale, care seamană Antigonei sprijinind pe Edip.

- Cu deosebire că acel vestit rege a Tebei era bătrîn și d. Ipolit este încă în floarea juneței.

- Vai de el! cu atîta e mai de tînguit, pentru că în vîrsta înfocată a tinerilor simțiri, viața i s-a făcut o povară dureroasă.

- În adevăr, am luat seama că nu vede bine, dar asta poate fi o boală trecătoare.

- Nicidecum. E desăvîrșit orb. În zadar s-au silit cei mai iscusiți doctori ai Petersburgului și ai Odesei, nu l-au putut folosi, ci mai vîrtos, pe lîngă desnădejduirea de a se vedea vindecat, de care pătimi moralul său, fizicul lui suferi într-atît încît pare că e un bătrîn trecut!

O, Dumnezeule!

Blăstemul Olghii se împlini!...

Zgomotul gloatei ne curmă vorba. Alergătorii veneau.

.....

Doisprezece concurenți purceseseră și numai cinci se înturnau. Curînd și din aceștia mai rămaseră trei. Doi rivali era acum: un armasar negru și o iapă sură. Calul era mic de trup, dar plin de foc; picioarele-i era atît de delicate, încît păreau că numaidecît or să se frîngă. Pe dînsul era Meleli. El sta înfipt pe șea și atît de neclintit, încît omul și dobitocul semănau un trup, un centaur. Calul era numai spuma; mușchii i se întinseseră ca coarda unui arc și aburi groși ieșeau din el. Fruntea călărețului șiroia de sudoare; el legase frîiele de oblîncul șelei și se ținea de coama cursierului.

Iapa sură, pe care o încăleca un jochei a nu știu cărui domn, era mai mare decît armasarul; trupul ei lungăreț o arăta că e fugariță. Întinsese capul înainte, urechile le lăsase pe spate, și alergînd alătura cu dînsul, șuieratul largilor ei nări era ca boldul unui pinten pentru armasarul care atunci și mai tare se răpezea la fugă, însă ea nu-i da pasul.

Amîndoi era acum ca la cinci sute pași de țintă, cînd Meleli înfipse ambi pintenii în coastele armasarului. Un sînge purpuriu văpsi pelea lui lucie ca atlazul și negru ca pana corbului. Rîncezînd de durere, se răsufliă sforăind strașnic, zburli unduioasa coama și, aruncîndu-se în zece copce, ajunse ținta, nobilul dobitoc!

Îndată îl urmă și iapa.

- Hura! strigă gloata, băfînd în palme.

Meleli primi vasul de argint pe care era săpate armăturile Besarabiei.

Armăturile aceste sînt: capul zimbrului moldav, țîind în coarnele sale pajura împărăteasă cu aripele întinse.

Întovărășit de jandarmi și de toți privitorii, cu muzică înainte sunînd marș, Meleli întră în oraș.

Astă intrare triumfală se pomenește și se va pomeni multă vreme în capitala Besarabiei, precum se pomeneau la Roma triumfele lui Cesar, August ș. c. l.

.....
- Ce Olgă, doamna mea, și ce blăstem? am întrebat.

- Asta e o lungă și tristă istorie, pe care îți voi spune-o deseară, îmi zise doamna B., suindu-se în trăsură.

Rădicînd storile, îmi zîmbi, făcîndu-mi un semn de adio cu buchetul de flori ce avea în mîna.

Ochii mei au urmat careta pînă ce au perdut-o din vedere.

Seara am alergat la doamna B., pe care am găsit-o singură, așteptîndu-mă.

Iată ce îmi spusă:

P.S. Istoria unei femei, spusă de o femeie, are un farmec deosebit. Copiez din albumul meu chiar spunerea doamnei B., încredințat fiind că cetitorul îmi va rămînea mulțămitor.

(C. Negruzzi, *O alergare de cai*, în C. Negruzzi, *Opere*, 1, *Păcatele tinerețelor*. Ediție critică, cu studiu introductiv, comentarii și variante de L. Leonte, Minerva, București, 1974, pp. 26-31)